

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Adoratione Eucharistiæ

Boileau, Jacques

Viennæ, 1743

Cap. XIII. Eucharistiæ adorationem comprobant, Theodoretus Episcopus
Cyri anno CCCCLXX. S. Dionysius, vulgo dictus Areopagita, & S. Cæsarius,
defunctus anno DXLII. 27. Augusti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49201](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49201)

Eucharistia, animum directe non ap-
 pulerim; ad comparandas solutiones
 objectionum, quas adversus utramque
 Calvinianismi defensores ex eo assu-
 mere solent, lectores cum bona venia
 remitto ad Opus divinum de Fidei Per-
 petuitate, nostra ætate vernaculo ser-
 mone conscriptum, tomo II. Et tan-
 tummodo defendo, non solum opus,
 verum etiam necesse esse Theodore-
 tum à fide Ecclesiæ Romanæ hodiernæ
 alienum non fuisse: quippe cum con-
 ceptis verbis adorandam esse Euchari-
 stiam, aperta testificatione significet;
 ipsissimis opusculis ac lucubrationi-
 bus, ex quibus sibi comparant Pro-
 testantes objecta, quæ contra trans-
 substantiationem proferre solent; a-
 deo ut revera viperæ in Theodoreto
 limam momorderint adsuetam omne
 ferrum conrodere.

I. Porro sic loquitur Dialogo sub
 titulo ἀσυγχύτης, hoc est, *Inconfusi*, pag.
 86. editionis Jacobi Sirmondi, Jesuitæ
 doctissimi. Μένει γὰρ ἡμεῖς τῆς περὶ τῆς εὐχαριστίας,
 καὶ τῆς χύματος, καὶ τῆς εἰδούς· καὶ ὁμοίως ἄλλα
 ἀντιὰ

*αἰνὰ οἷα ἢ πρῶτον ἢ νοεῖται ἢ ἄλλῃ ἐγγύς, ἢ
 πιστεύον, ἢ πρῶτον, ἢ ὡς ἐκείνα ὄντα, ἢ ἄλλῃ π-
 σεύε). Manent enim in priore substantia &
 figura & forma, & videri tanquam possunt,
 sicut & prius: intelliguntur autem ea esse
 quæ facta sunt, & creduntur, & ADO-
 RANTUR, ut quæ illa sint quæ creduntur.
 Eccam videmus conceptis verbis ex-
 pressam adorationem; & hæc verba,
 manent in priore substantia, *μὴν ἵνα τῆς
 πρῶτης ἰσίας*, remoram nobis impone-
 re non debent: quippe cum rotunde
 fateantur doctissimi Protestantes, vo-
 cem substantiæ, & ἰσίας, apud Patres
 Græcos non significare proprièdictam
 & veram substantiam, sed rei qualita-
 tem: ut fuse probavit Autor Libri de
 Perpetuitate Fidei tomo II. & ex mul-
 tis exemplis patet, quæ prodidit Mi-
 nister Calvinista, Autor Responsionis
 Gallicæ scriptæ, ad Officium sanctissi-
 mi Sacramenti, pagg. 264. & 432. adeo
 ut ipsis jure merito non abnuentibus
 Ministris causæ Calvinisticæ patronis,
 hæc verba Theodoreti: *μὴν ἵνα τῆς πρῶ-
 τῆς ἰσίας, καὶ τῆς κλήματι, καὶ τῆς εἰδους.*
 de*

de bonis Græcis possent non deterius scribi Latine, *Manent in priori qualitate & figura & forma.*

II. Sed, ut solent, obloqui non desistent Ministri, & subiicere, verbum *προσκυνεῖται*, non significare *adorantur*; sed, *in veneratione & reverentia habentur*: ut moris est apud Patres Græcos & Authores prophanos. Sed de hujus verbi significatione superius dicta amplificare aut iterare non opus est. Videtur enim Theodoretus præsensisse, & jam antea animo prospexisse fore ut verbis suis ejusmodi sensum affingerent Protestantes: quippe cum Dialogo III. cui titulum scripsit *ἀπαθής*, *Impatibilis*, apertissime doceat, adorationem Eucharistiæ, seu typo corporis Christi exhibitam, non esse officiosam, ac creaturis rependi solitam venerationem; sed religiosam, quæ ad Deum solum referri solet. Hæc sunt enim verba Orthodoxi pag. 127. *οὐκ ἀνθρώπου σῶμα φιλοῦ, ἀλλὰ τῆς κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς μονογενῆς υἱοῦ τῆς Θεοῦ. εἰ δὲ τῆτό σοι νομίζεται μικρόν τι, καὶ ὀπίσθεν, πῶς τὸν πύτυγον τύπον σέπλον ἡγῆ καὶ σωτήριον; ἔστι δὲ ὁ τύπος προσκυνητός, καὶ σεβάσιμος.*

εἶσα-

εἰσμι, πῶς αὐτὸ τὸ ἀρχέτυπον ὁμοιωθέντων
 καὶ μιγῶν; Non nudi hominis corpus,
 sed Domini nostri JESU Christi, unigeniti
 Filii Dei. Quod si parvum tibi ac vile vi-
 detur; quomodo ejus typum venerabilem &
 salutarem existimas? Cujus autem typus
 venerandus est & adorandus, qui potest ar-
 chetypum despici & extenuari? Enimve-
 ro quamvis Theodoretus hoc verbo,
 προσκυνεῖν, & προσκυνήσις, semper utatur
 ad significandum cultum Deo soli ex-
 hibendum; uti intelligimus ex Sermo-
 ne III. Curationum Græcarum effe-
 ctionum, pag. 521. in quo appellatur
 Christus, ὁ παρ' ἡμῶν προσκυνηθεὶς, καὶ παρ'
 ὑμῶν ἀγνωσθεὶς. qui a nobis adoratur, &
 a vobis ignoratur. & ait de Angelis Che-
 rubinis & Seraphinis pag. 522. lit. B.
 οὐδὲ μερίζομεν εἰς τὸν ὄντα Θεόν, καὶ τοὺς τῶν
 Θεῶν προσκυνήσιον. nec in Deum & istos divi-
 nam adorationem partimur: hoc nomen
 εἰσμι, eo loci addere voluit, quod
 nunquam significat aliud quam cultum
 & adorationem ad solum Deum rela-
 tam, ut jam supra ostendimus; & quo
 ipse Theodoretus utitur, ut speciatim
 & no-

& nominatim ejusmodi adorationem designet, ac veluti digito monstret, Sermone II. Curationum affectionum Græcarum, pag. 495. καὶ μὴ μερίσαι τὸ σέβας, ἀλλὰ τῷ ὄντι μόνῳ προσνεύειν. *U non partiri adorationem, sed soli existenti tribuere.* Et infra eadem pag. lit. D. οὐκ ὄντων ἢ θεῶν ἀπαγορεύει πῶς μόνῳ ἢ τῷ σέβας τῶ τῶν ἀπάντων κελθεῖν προσφέρειν δημοχρῶ. *Non existentium Deorum honorem prohibuit, soli vero rerum omnium conditori adorationem deferre præcepit.*

Denique confido libenter, a nobis non inventum iri Viros doctos inter homines Calvinistas, qui hoc vocabulo σέβας, præter adorationem divinam quicquam significari defendant; postquam sententiam nostram tuendam recepit doctissimus, & in investiganda antiquitate incredibiliter laboriosus, Casparus Suicerus, Calvinista Grammaticus, in suo Thesauro Ecclesiastico e Patribus Græcis, tomo II. pag. 942.

III. Ad Theodoretum, habita ratione ætatis qua floruit, adjungere possum Dionysium, Areopagitam vulgo

go dictum. Enimvero cum ejus Opera citata occurrant in Collatione Severianorum & Catholicorum, tempore Imperatoris Justiniani habita anno Christi DXXXII. cujus acta habentur II. tomo Conciliorum Bini anni MDCXVIII. ea ætate scripta jure merito videntur: cum præsertim antea nulli eorum facta mentio in manus Hominum eruditorum incurrat. At vero ex iis sanctissimum Sacramentum invocatum a fidelibus, adeoque adoratum intelligimus, Ecclesiasticæ Hierarchiæ cap. 3. pag. 286. editionis Antwerp. anni Christi MDCXXXIV. Ἀλλὰ ὡς θειοτάτη ἔστι ἱερὰ τελετή, τὰ θεικείμενά σοι συμβολικῶς ἀμφιέσματα τῶν ἀνιγμάτων ἀποκαλυψαμένη, τηλαυγῶς ἡμῖν ἀναδείχθητι, καὶ τὰς νοεράς ἡμῶν ὄψεις ἐνιαίῃ καὶ ἀπεκαλύπτῃ φωτὸς ἀποπλήρωσον. *Sed tu, o divinissimum & sacrosanctum Sacramentum, circumposita tibi symbolice anigmatum opera revelans, liquido nobis manifestaris, mentalesque nostros obtutus singulari & aperta luce adimpleto. Eo tempore jam usu receptam extrinsecus adorationem cognoscimus,*

& con-

& consecratæ hostiæ ostensionem, eodem cap. 296. ἔγω τοῖς θείοις ὁ ἱεράρχης ἐνοῦται, καὶ τὰς ἱεράς λειτουργίας ὑμνήσας, ἱεροεργεῖ τὰ θεϊότατα, καὶ ὑπ' ὅψιν ἄγει τὰ ὑμνημῆα. Pontifex divinis conjungitur, sanctisque Dei operibus laudatis, divinissima consecrat mysteria, & in aspectum ducit quæ celebravit.

Denique cognitissimam habemus apud Græcos in hac adoratione Eucharistiæ perseverantiam usque ad ætatem Michaëlis Palæologi, scilicet annum Christi MCCCXL. quo vixit Georgius Pachymeres, author Paraphrasis Operum S. Dionysii, qua explicans hæc verba cap. 3. de Hierarchia: Ἀλλ' ὦ θειοτάτη καὶ ἱερά τελετή. sic factur: ὡς ἐμφύχω γὰρ αὐτῇ ἀφλέγεται, καὶ εἰκότως, κατὰ καὶ ὁ θεολόγος μέγας Γρηγόριος, Ἀλλ' ὦ πάχα, καὶ ἡ τοιαύτη ἱερά τελετή, αὐτός ἔστιν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, πρὸς ὃν ποιεῖται τὸν λόγον ὁ ἅγιος, ἵνα ἀποκαλύψῃ τὰ ἀμφίεσματα, καὶ ἀποπληρώσῃ τὴν ἐνιαίαν φῶτος. *Ipsium enim tanquam animatum alloquitur; idque merito, cum etiam Theologus magnus ille Gregorius dicat: (a) Sed o Pascha magnum*

(a) Orat. XLII. pag. 696.

& sanctum; nostrum enim Pascha, uti & hoc Sacramentum, ipsemet Dominus noster JESUS Christus est, ad quem hic Sanctus sermonem habet, ut revelet involucra, unicoque lumine mentem impleat.

Sed, inquit Larroquius superstitio-
nis Calvinianæ Minister libri III. Hi-
storiæ Eucharistiæ cap. 4. pag. 548.
„ satis patet, Pachymerem non exi-
„ stimare hæc verba S. Gregorii ad
„ Christum præsentem spectasse, quem
„ sic interpretatur Nicetas numero
„ 69. in suis ad Orationem XLII. S.
„ Gregorii Commentariis; *Hæc verba,*
„ *O Pascha magnum, ad festum ipsum per-*
„ *inde ac vita præditum refert.* Sed per-
peram ejusmodi locum Nicetæ trun-
cum ac mutilum profert Minister, qui
ex continuo sermone ejusdem Com-
mentarii faciliter intellexit, continen-
tia verba S. Gregorii ad Christum ve-
rum & præsentem dirigi: *Illæ autem,*
O Verbum Dei, quæ deinceps sequuntur,
ad Christum spiritale Pascha per acclama-
tionem dirigit. Igitur luce meridiana
clarius constat, & Pachymerem inter-
pre-

pretem Dionysii, & Nicetam Gregorii, non dubitasse quin eo loci S. Gregorius spiritale Pascha allocutus sit, sive Christum Dominum, verum Dei Verbum; adeoque quin ipsummet Dominum Dionysius in Eucharistia invocaverit, rogaverit.

IV. Conformationem Occidentis cum Oriente nobis demonstrat Homilia vii. de Pascha, relata tomo v. Bibliothecæ Patrum, parte III. pag. 751. editionis MDCXVIII. S. Cæsarius, Arelatensis Episcopus, his verbis: *Et ita cum reverendum altare cibus satiandus ascendis, sacrum Dei tui corpus & sanguinem fide respice, honore mirare, mente continge, cordis manu suscipe, & maxime haustu interiori assume.* Hanc Homiliam Eusebio Emisseno adscripserunt Gagnæus, Theologus Parisiensis, Universitatis ejusdem Cancellarius, in editione Operum Eusebii, anno MDXLVII. Claudius Espencæus, Theologus etiam Parisiensis, libro I. Operis posthumi de Adoratione Eucharistiæ, pag. 1070. post Gratianum, Decreti part. III.

F dist.

dist. 2. can. 35. *Quia corpus.* At vero quid significat verbum, *adorare*, nisi sacrum Dei corpus & sanguinem honore mirari; & quidem in Eucharistia, cum reverendum altare cibis satiandi ascendimus?

CAPUT XIV.

Argumentum assumptum ex Liturgia Joannis II. Archiepiscopi Constantinopolitani, defuncti anno Christi DXCVI. & ex S. Joanne Climaco, qui obiit anno DCV. die Martii 30.

I. **J**Oanni II. ducentis post S. Chryso-
stomum annis demortuo ad-
scribere non pertimesco Liturgiam in-
ter Opera S. Chryso-
stomi relatum, &
ex antiquis Codicibus MSS. sub ejus
nomine sæpius expressam. Nam e-
tiam si ab eo primam originem ducat,
fateri necesse est, eo quo habemus mo-
do a Joanne II. efformatam fuisse:
quippe cum Trisagium in ea habeatur,
XL. annis post mortem Chryso-
stomi
in-